

КРОНА

Харківська жіноча організація

Управління у справах сім'ї та молоді
Харківської обласної державної адміністрації

Нормативно-законодавче забезпечення
гендерної рівності в Україні:
Посібник для державних службовців, представників
органів місцевого самоврядування та ЗМІ

Комп'ютерна верстка Г. В. Мельниченко

НОРМАТИВНО-ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ

**Посібник для державних службовців,
представників органів місцевого
самоврядування та ЗМІ**

Підписано до друку 25.10.2007.

Гарнітура JournalC. Папір офсетний. Друковано на ризографі.

Видавничий Дім «Райдер». Адреса: 61000, м. Харків, пр. Гагаріна, 20, оф. 306

Тел./факс: (057) 703-40-87, 703-40-97, 703-44-09

E-mail: info@rider.com.ua Homepage: <http://rider.com.ua>

Харків
2007

Нормативно-законодавче забезпечення гендерної рівності в Україні: Посібник для державних службовців, представників органів місцевого самоврядування та ЗМІ.— Харків: Райдер, 2007.— 56 с.

Видано за сприяння та фінансової підтримки Програми рівних можливостей ПРООН в Україні.

Думки, висновки чи рекомендації належать авторам та упорядникам цього видання і не обов'язково відображають погляди ПРООН чи інших організацій та закладів системи ООН.

Упорядники видання: Ганна Христова, кандидат юридичних наук, Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого

Наталія Сухорукова

Видано для державних службовців, представників органів місцевого самоврядування та ЗМІ на підтримку Обласної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у Харківській області на період до 2010 року.

Видання містить офіційні тексти як самого Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», так і основних підзаконних нормативно-правових актів України з питань забезпечення гендерної рівності, що має сприяти розширенню доступу до інформації із проблематики рівних прав та можливостей, плідному співробітництву громадських організацій та органів влади й місцевого самоврядування, формуванню взаємної відповідальності держави та громадянського суспільства на шляху утвердження гендерної рівності в сучасній Україні.

Харківська жіноча організація «Крона»
e-mail: krona@rider.com.ua
www.krona.org.ua

Управління у справах сім'ї та молоді ХОДА:
м. Харків, пл. Свободи, 5
Держпром, 4 під'їзд, 7 поверх
Тел.: 8 (057) 757 09 73

ВСТУП

В останній час проблема забезпечення гендерної рівності в українському суспільстві набуває все більшої актуальності. Реалізація принципу рівних прав та можливостей в усіх сферах суспільного життя та на всіх рівнях влади виступає необхідною передумовою формування в Україні сучасного цивілізованого паритетного суспільства та її інтеграції в світові демократичні структури.

Гендерний підхід є відносно новим напрямком суспільного розвитку, що обумовлює недостатню визначеність форм та методів його впровадження як у законодавство, так і в соціальну практику. Поняття «гендер» було введено в соціальні науки Енн Оклей лише в 70-х роках ХХ сторіччя. Воно походить від грецького слова «генос», що означає походження, матеріальний носій спадкоємності. У близькому значенні воно відповідає українському поняттю «рід», «досвід роду». Сам термін «гендер» має англійське походження та означає *соціальну конструкцію статі*, розподіл соціальних ролей між статями в суспільстві з усіма наслідками такого розподілу: економічними, політичними, соціальними, культурними і психологічними, які проявляють себе на локальному, національному та міжнародному рівнях. Тобто, під гендером розуміють організовану модель соціальних відносин між жінками та чоловіками, яка не тільки характеризує їх спілкування та взаємодію в сім'ї, а й визначає соціальні взаємостосунки в основних інституціях суспільства.

На сьогодні міжнародна спільнота в особі ООН, Ради Європи, Європейського Союзу оцінює гендерну рівність як невід'ємну складову частину загальної концепції рівності, прав та свобод людини та вимагають від держав, що входять до їх складу, їх всебічного захисту та гарантування на рівні національного законодавства. Переважна більшість розвинутих країн світу пішла шляхом ухвалення окремих законодавчих актів, безпосередньо спрямованих на забезпечення гендерної рівності. Першими такі державами стали Швеція (Акт про рівність чоловіків і жінок у сфері праці, 1972 р.); Актом про рівність між жінками і чоловіками, 1991 р.); Великобританія: Закон про гендерну дискримінацію, 1975 р.); Данія (Закон про рівність статей, 1978 р.); Норвегія (Закон про рівність між статями, 1978 р.) Норвегія (Закон про гендерну рівність, 1979 р.); Ісландія (Закон про рівний статус та рівноправність жінок і чоловіків, 1985 р.); Фінляндія (Закон про рівність між статями, 1986 р.) та деякі інші. В цих країнах простежуються стійкі позитивні тенденції у подоланні проявів дискримінації за ознакою статі, реалізації принципу гендерної рівності.

Нещодавно до числа таких держав приєдналася й Україна. 8 вересня 2005 року Верховною Радою України був прийнятий Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», який набув чинності 1 січня 2006 року. Необхідність ухвалення цього нормативно-правового акту обумовлена

тим, що за результати соціальних спостережень та даними державної статистики, дискримінація за ознакою статі спостерігається в усіх сферах життя українського суспільства. В органах законодавчої влади жінки становлять 8,5 відсотка, серед голів обласних державних адміністрацій лише три жінки, у великому промисловому бізнесі жінки обіймають лише два відсотки посад, серед власників середнього і малого бізнесу — 20 відсотків. Заробітна плата жінок майже на третину менша, ніж чоловіків, безробітних жінок значно більше, ніж безробітних чоловіків, пенсія жінок, за прогнозом, через 20–30 років становитиме у середньому 40–45 відсотків пенсії чоловіків. Жінка працює фактично на 4–6 годин більше, ніж чоловік. Праця у домашньому господарстві не враховується як продуктивна.

Крім того, однією з латентних проблем нашого суспільства є домашнє насильство. За неофіційними даними кожна п'ята жінка в Україні є жертвою насильства в сім'ї. За даними офіційної статистики чисельність осіб, які перебувають на обліку в органах внутрішніх справ за систематичні правопорушення у сфері сімейно-побутових стосунків, постійно збільшується, за останні п'ять років вона зросла на 16%. Досить часто громадянки України змушені перебувати за кордоном у нелегальному статусі, що нерідко призводить до негативних наслідків: жінки стають об'єктом продажу та сексуальної експлуатації.

Разом з тим у країні дуже загострились проблеми чоловіків. Чоловіче безробіття зростає швидшими темпами, ніж жіноче. Чоловіки йдуть на пенсію на п'ять років пізніше, ніж жінки, хоча тривалість їх життя на 12 років менша. Такі хвороби, як туберкульоз, алкоголізм, наркоманія, і таке явище, як суїцид, панують переважно в чоловічому середовищі. Надзвичайно гострою є проблема збереження репродуктивного здоров'я чоловіків.

Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» спрямований на досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі, створення механізм реалізації принципу гендерної рівності. Порівняно з більшістю аналогічних законів зарубіжних країн, які переважно стосуються лише сфери трудових відносин, цей Закон охоплює досить широку сферу правового регулювання. Закон складається з 8 розділів та містить 24 статті.

Розділ I «Загальні положення» вперше на рівні національного законодавства закріплює та визначає такі поняття, як: рівні права жінок і чоловіків, рівні можливості жінок і чоловіків, дискримінація за ознакою статі, позитивні дії, сексуальні домагання, гендерна рівність, гендерно-правова експертиза. Цим розділом також передбачається необхідність проведення гендерно-правової експертизи законодавства України, встановлюється заборона дискримінації за ознакою статі, закладається юридична можливість впровадження так званих «позитивних дій», які у міжнародному праві прав людини отримали назву спеціальних тимчасових заходів (квотування місць для жінок у списках партій на парламентських виборах, надання кредитів жінкам-підприємцям на більш вигідних умовах тощо). Проте, необхідно пам'ятати, що позитивні дії представляють собою складний механізм,

який при неправильному його застосуванні може призвести до негативних соціальних наслідків, отже задля запобігання такої ситуації має враховувати міжнародний досвід їх застосування.

У Розділі II «Механізм забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» закріплюється перелік органів, установ та організацій, наділених повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, а також розкривається їх компетенція. До переліку органів, установ та організацій, наділених повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, зокрема, відносяться: Верховна Рада України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Кабінет Міністрів України, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків (на сьогодні таким органом виступає Міністерство у справах сім'ї, молоді та спорту), відповідні органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, визначені в їх складі уповноважені особи (координатори) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, об'єднання громадян.

Розділ III «Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у громадсько-політичній сфері» містить положення, спрямовані на гарантування рівності жінок і чоловіків у виборчому процесі та у сфері державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.

Розділ IV «Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у соціально-економічній сфері» закріплює заходи, спрямовані на ліквідацію проявів дискримінації за ознакою статі при працевлаштуванні, просуванні по роботі, підвищенні кваліфікації та перепідготовці, під час укладання колективних договорів та угод, у сфері підприємництва та соціального захисту.

Розділ V «Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері освіти» встановлює обов'язок держави із забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у здобутті освіти.

Розділ VI «Відповідальність за порушення законодавства України про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» гарантує особі, яка вважає, що стосовно неї було застосовано дискримінацію за ознакою статі чи вона стала об'єктом сексуальних домагань, право звернутися зі скаргою до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, правоохоронних органів держави та суду.

Особливої уваги потребує положення даного Розділу, згідно з яким особи будь-якої статі або групи осіб мають право надсилати повідомлення про порушення рівності прав та можливостей жінок і чоловіків до Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок у разі, якщо вичерпані внутрішні засоби правового захисту або якщо застосування таких засобів захисту не виправдано затягується. Це положення має бути розтлумачене або до нього мають бути внесені відповідні

зміни компетентними органами з урахуванням Факультативного протоколу до Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок, оскільки згідно зі статтею 2 цього документу юрисдикція названого Комітету поширюється на виключно на випадки порушення прав жінки чи групи жінок. Останній Розділ VII «Прикінцеві положення» є процедурним і встановлює порядок набрання Законом чинності.

Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» визначає засади законодавства з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, основу якого становить Конституція України та міжнародно-правові акти у сфері гендерної рівності. Згідно із статтею 2 Закону, *якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим Законом, то застосовуються правила міжнародного договору*. Це положення, яке в цілому відповідає закріпленому в законодавстві України принципу пріоритету (примату) міжнародного права, тобто його переваги над національним законодавством України, має забезпечити відповідність правового регулювання проблем гендерної рівності загальноновизнаним міжнародним стандартам.

На виконання Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» ухвалено низку підзаконних актів, які спрямовані на створення ефективного механізму впровадження положень Закону з урахуванням вимоги не формального, а сутнісного підходу до забезпечення гендерної рівності. До таких актів, передусім, належать Указ Президента України «Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», Постанова Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань «Становище жінок в Україні: Реалії і перспективи»; Постанова Кабінету Міністрів України «Про проведення гендерно-правової експертизи» та ухвалений на його виконання Наказ Міністерства юстиції України «Про деякі питання проведення гендерно-правової експертизи», нарешті Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року».

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

З метою підвищення ефективності державної політики та узгодженої співпраці органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків **постановляю:**

1. Міністрам, керівникам інших центральних та місцевих органів виконавчої влади покласти виконання обов'язків щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на одного із своїх заступників.

2. Установити, що посадові особи міністерств, інших центральних та місцевих органів виконавчої влади, на яких покладається виконання обов'язків щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, організовують у межах своїх повноважень роботу відповідних органів виконавчої влади стосовно:

- забезпечення надання жінкам і чоловікам рівних прав та можливостей у відповідній сфері діяльності;
- співробітництва з громадськими організаціями, зокрема громадськими жіночими організаціями, для узагальнення інформації щодо стану забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та визначення шляхів запобігання виникненню дискримінації за ознакою статі;
- сприяння створенню рівних умов для поєднання жінками і чоловіками професійних і сімейних обов'язків, у тому числі шляхом розвитку соціальних послуг;
- здійснення заходів, спрямованих на формування гендерної культури населення, провадження відповідної інформаційно-пропагандистської діяльності;
- забезпечення додержання законодавства щодо рівності прав та можливостей жінок і чоловіків;
- розгляду та проведення аналізу звернень громадян з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- організації систематичного навчання посадових осіб центральних та місцевих органів виконавчої влади із зазначених питань;
- впровадження гендерних підходів до організації роботи центральних та місцевих органів виконавчої влади з урахуванням досвіду інших держав.

3. Міністрам, керівникам інших центральних та місцевих органів виконавчої влади щороку організовувати розроблення та проведення заходів щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

4. Установити, що посадові особи центральних та місцевих органів виконавчої влади несуть відповідно до законодавства персональну відповідальність за невиконання покладених на них обов'язків щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

5. Координацію заходів, здійснюваних центральними і місцевими органами виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав жінок і чоловіків та рівних можливостей їх реалізації, покласти на Міністерство України у справах молоді та спорту.

Президент України
м. Київ, 26 липня 2005 року
№ 1135/2005

В. Ющенко

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Метою цього Закону є досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією (254к/96-ВР) і законами України.

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні: рівні права жінок і чоловіків — відсутність обмежень чи привілеїв за ознакою статі;

рівні можливості жінок і чоловіків — рівні умови для реалізації рівних прав жінок і чоловіків;

дискримінація за ознакою статі — дії чи бездіяльність, що виражають будь-яке розрізнення, виняток або привілеї за ознакою статі, якщо вони спрямовані на обмеження або унеможливають визнання, користування чи здійснення на рівних підставах прав і свобод людини для жінок і чоловіків;

позитивні дії — спеціальні тимчасові заходи, спрямовані на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією (254к/96-ВР) і законами України;

сексуальні домагання — дії сексуального характеру, виражені словесно (погрози, залякування, непристойні зауваження) або фізично (доторкання, поплескування), що принижують чи ображають осіб, які перебувають у відносинах трудового, службового, матеріального чи іншого підпорядкування;

гендерна рівність — рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства;

гендерно-правова експертиза — аналіз чинного законодавства, проектів нормативно-правових актів, результатом якого є надання висновку щодо їх відповідності принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Стаття 2. Законодавство з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Законодавство з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків складається з Конституції України (254к/96-ВР), цього Закону та інших нормативно-правових актів.

Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим Законом, то застосовуються правила міжнародного договору.

Стаття 3. Основні напрями державної політики щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Державна політика щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків спрямована на:

- утвердження гендерної рівності;
- недопущення дискримінації за ознакою статі;
- застосування позитивних дій;
- забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень;
- забезпечення рівних можливостей жінкам і чоловікам щодо поєднання професійних та сімейних обов'язків;
- підтримку сім'ї, формування відповідального материнства і батьківства;
- виховання і пропаганду серед населення України культури гендерної рівності, поширення просвітницької діяльності у цій сфері;
- захист суспільства від інформації, спрямованої на дискримінацію за ознакою статі.

Стаття 4. Гендерно-правова експертиза

Чинне законодавство підлягає гендерно-правовій експертизі. У разі встановлення невідповідності нормативно-правового акта принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків висновок гендерно-правової експертизи надсилається до органу, який прийняв такий нормативно-правовий акт.

Розроблення проектів нормативно-правових актів здійснюється з обов'язковим урахуванням принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Проекти нормативно-правових актів підлягають гендерно-правовій експертизі. Висновок гендерно-правової експертизи є обов'язковою складовою пакету документів, що подаються разом з проектом нормативно-правового акта до розгляду.

Порядок проведення гендерно-правової експертизи визначає Кабінет Міністрів України.

Стаття 5. Відображення органами державної статистики показників становища жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства

Центральний орган виконавчої влади в галузі статистики забезпечує збирання, опрацювання, аналіз, поширення, збереження, захист та використання ста-

тистичних даних щодо показників становища жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства, групуючи їх за статями.

Статистичні дані, зазначені в частині першій цієї статті, є невід'ємною складовою державної статистичної звітності.

Стаття 6. Заборона дискримінації за ознакою статі

Дискримінація за ознакою статі забороняється.

Не вважаються дискримінацією за ознакою статі:

- спеціальний захист жінок під час вагітності, пологів та грудного вигодовування дитини;
- обов'язкова строкова військова служба для чоловіків, передбачена законом;
- різниця в пенсійному віці для жінок і чоловіків, передбачена законом;
- особливі вимоги щодо охорони праці жінок і чоловіків, пов'язані з охороною їх репродуктивного здоров'я;
- позитивні дії.

Розділ II. МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ

Стаття 7. Органи, установи та організації, наділені повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Органами, установами та організаціями, наділеними повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, є:

- Верховна Рада України;
- Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- Кабінет Міністрів України;
- спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, визначені в їх складі уповноважені особи (координатори) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- об'єднання громадян.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, підприємства, організації та установи, об'єднання громадян сприяють збалансованому представництву статей в управлінні та прийнятті рішень. Для досягнення мети цього Закону у своїй діяльності вони можуть застосовувати позитивні дії.

Стаття 8. Повноваження Верховної Ради України у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Верховна Рада України:

- визначає основні засади гендерної політики держави;
- застосовує у законодавчій діяльності принцип забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

- у межах, передбачених Конституцією України (254к/96-ВР), здійснює парламентський контроль за виконанням законодавчих актів з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Стаття 9. Повноваження Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини:

- у рамках здійснення контролю за додержанням прав та свобод людини і громадянина здійснює контроль за дотриманням рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- розглядає скарги на випадки дискримінації за ознакою статі;
- у щорічній доповіді висвітлює питання дотримання рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Стаття 10. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Кабінет Міністрів України:

- забезпечує проведення єдиної державної політики, спрямованої на досягнення рівних прав та рівних можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства;
- приймає Національний план дій щодо впровадження гендерної рівності та забезпечує його виконання;
- розробляє і реалізовує державні цільові програми щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади щодо забезпечення гендерної рівності;
- організовує підготовку державної доповіді про виконання в Україні Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (995_207);
- враховує принцип гендерної рівності при прийнятті нормативно-правових актів;
- затверджує порядок проведення гендерно-правової експертизи;
- здійснює інші повноваження у цій сфері, передбачені законодавством України.

Стаття 11. Повноваження спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків:

- бере участь у формуванні та реалізації державної політики щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- здійснює координацію заходів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, спрямованих на впровадження гендерної рівності;

- проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу в засобах масової інформації, організовує проведення просвітницьких заходів з питань забезпечення гендерної рівності;
- здійснює розроблення заходів, спрямованих на реалізацію забезпечення рівності прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства;
- формує Національний план дій щодо впровадження гендерної рівності;
- здійснює контроль за дотриманням гендерної рівності при вирішенні кадрових питань у центральних та місцевих органах виконавчої влади;
- організовує навчання державних службовців з питань реалізації рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- разом з іншими центральними органами виконавчої влади здійснює підготовку науково обґрунтованих пропозицій з питань забезпечення гендерної рівності;
- здійснює організацію наукових і експертних досліджень з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- вносить пропозиції щодо застосування позитивних дій та їх припинення;
- здійснює моніторинг та узагальнює результати забезпечення рівних прав та можливостей в різних сферах життєдіяльності;
- узагальнює виконання державних програм з питань гендерної рівності;
- розглядає звернення громадян з питань дискримінації за ознакою статі;
- веде облік та узагальнює випадки дискримінації за ознакою статі та вносить пропозиції щодо їх усунення;
- здійснює співпрацю з міжнародними організаціями, відповідними органами зарубіжних країн з питань статусу жінок та дотримання міжнародних стандартів рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Стаття 12. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в межах своєї компетенції:

- забезпечують надання жінкам і чоловікам рівних прав та можливостей;
- здійснюють виконання загальнодержавних та регіональних програм з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- створюють умови для поєднання жінками і чоловіками професійних і сімейних обов'язків;
- забезпечують доступні соціально-побутові послуги, включаючи догляд за малолітніми дітьми, організацію дошкільного виховання та забезпечення дитячого дозвілля;
- провадять просвітницьку діяльність з питань гендерної рівності;
- співпрацюють з об'єднаннями громадян щодо забезпечення рівності прав та можливостей жінок і чоловіків;

- подають пропозиції щодо вдосконалення законодавства з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- сприяють науковим розробкам у сфері гендерних досліджень;
- дотримуються принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у своїй діяльності;
- здійснюють позитивні дії.

В органах виконавчої влади визначається уповноважена особа (координатор) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Виконання обов'язків уповноваженої особи (координатора) покладається на одного із заступників міністра, заступника керівника іншого органу виконавчої влади.

Органи виконавчої влади можуть утворювати консультативно-дорадчі органи, призначати радників з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

За рішенням відповідної місцевої ради у складі виконавчого органу відповідної ради може визначатись уповноважена особа (координатор) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Стаття 13. Повноваження уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування

Уповноважені особи (координатори), на яких покладено функції щодо забезпечення рівності прав і можливостей жінок і чоловіків, у межах своїх повноважень організують роботу відповідних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в напрямі:

- урахування принципу рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у відповідній сфері діяльності;
- проведення аналізу стану забезпечення гендерної рівності та вивчення доцільності застосування позитивних дій з метою подолання асиметрії, дисбалансу, що складаються на відповідній території чи в галузі;
- співробітництва з об'єднаннями громадян, узагальнення інформації, яка надходить від них щодо моніторингу стану дотримання рівності жінок і чоловіків, та спільного вироблення шляхів усунення дискримінації за ознакою статі;
- здійснення постійної інформаційно-пропагандистської діяльності щодо ліквідації всіх форм дискримінації за ознакою статі;
- вжиття заходів, спрямованих на формування гендерної культури населення;
- організації прийому громадян з питань дискримінації за ознакою статі;
- розгляду та аналізу звернень громадян з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, вивчення причин, що їх обумовлюють;
- навчання працівників центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з питань гендерної проблематики;
- вжиття заходів щодо усунення проявів дискримінації за ознакою статі.

Стаття 14. Права об'єднань громадян у забезпеченні рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Об'єднання громадян можуть:

- брати участь у розробці рішень, що приймаються органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування з питань гендерної рівності;
- брати участь у реалізації загальнодержавних та регіональних програм;
- делегувати своїх представників до складу консультативно-дорадчих органів, що створюються при органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування;
- проводити моніторинг з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- здійснювати іншу діяльність відповідно до свого статуту та законодавства України щодо забезпечення гендерної рівності.

Розділ III. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ У ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНІЙ СФЕРІ

Стаття 15. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у виборчому процесі

Рівні виборчі права та можливості жінок і чоловіків забезпечуються законодавством України.

Політичні партії, виборчі блоки під час висунення кандидатів у народні депутати України в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі передбачають представництво жінок і чоловіків у відповідних виборчих списках.

Контроль за цією вимогою здійснюють виборчі комісії.

Стаття 16. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері державної служби та служби в органах місцевого самоврядування

Призначення на державну службу та службу в органи місцевого самоврядування здійснюється з дотриманням представництва кандидатур кожної статі.

Дискримінація за ознакою статі при прийнятті на державну службу та службу в органи місцевого самоврядування і під час її проходження забороняється.

Керівники органів державної влади та органів місцевого самоврядування зобов'язані забезпечити рівний доступ громадян до державної служби та служби в органах місцевого самоврядування відповідно до кваліфікації і професійної підготовки незалежно від статі претендента.

Формування кадрового резерву для заміщення посад державних службовців і посад в органах місцевого самоврядування, просування їх по службі здійснюється із забезпеченням рівних прав та можливостей для жінок і чоловіків.

Дозволяється застосування позитивних дій з метою досягнення збалансованого представництва жінок і чоловіків на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування з урахуванням категорій посад службовців.

Розділ IV. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІЙ СФЕРІ

Стаття 17. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у праці та одержанні винагороди за неї

Жінкам і чоловікам забезпечуються рівні права та можливості у працевлаштуванні, просуванні по роботі, підвищенні кваліфікації та перепідготовці.

Роботодавець зобов'язаний:

- створювати умови праці, які дозволяють б жінкам і чоловікам здійснювати трудову діяльність на рівній основі;
- забезпечувати жінкам і чоловікам можливість суміщати трудову діяльність із сімейними обов'язками;
- здійснювати рівну оплату праці жінок і чоловіків при однаковій кваліфікації та однакових умовах праці;
- вживати заходів щодо створення безпечних для життя і здоров'я умов праці;
- вживати заходів щодо унеможливлення випадків сексуальних домагань.

Роботодавцям забороняється в оголошеннях (рекламі) про вакансії пропонувати роботу лише жінкам або лише чоловікам, за винятком специфічної роботи, яка може виконуватися виключно особами певної статі, висувати різні вимоги, даючи перевагу одній із статей, вимагати від осіб, які влаштовуються на роботу, відомості про їхнє особисте життя, плани щодо народження дітей.

Роботодавці можуть здійснювати позитивні дії, спрямовані на досягнення збалансованого співвідношення жінок і чоловіків у різних сферах трудової діяльності, а також серед різних категорій працівників.

Стаття 18. Забезпечення рівних можливостей під час укладання колективних договорів та угод

У разі колективно-договірного регулювання соціально-трудова відносин (генеральна угода, регіональні та галузеві угоди, колективні договори) угоди (договори) мають включати положення, що забезпечують рівні права та можливості жінок і чоловіків, із зазначенням строків реалізації відповідних положень.

При цьому колективні угоди (договори) мають передбачати:

покладання обов'язків уповноваженого з гендерних питань — радника керівника підприємства установи та організації, їх структурних підрозділів на одного з працівників на громадських засадах;

комплектування кадрами і просування працівників по роботі з дотриманням принципу надання переваги особі тієї статі, щодо якої в них існує дисбаланс;

усунення нерівності за її наявності в оплаті праці жінок і чоловіків як у різних галузях господарства, так і в одній галузі на базі загального соціального нормативу оплати праці в бюджетній та інших сферах, а також на основі професійної підготовки (перепідготовки) кадрів.

Стаття 19. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері підприємництва

Держава забезпечує жінкам і чоловікам рівні права та можливості у здійсненні підприємницької діяльності.

На державному та регіональному рівнях з урахуванням статистичних показників можуть здійснюватися позитивні дії для усунення дисбалансу в підприємницькій діяльності жінок і чоловіків шляхом заохочення підприємницької діяльності, надання пільгових кредитів, проведення бізнес-тренінгів та інших заходів.

Стаття 20. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері соціального захисту

Органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації рівною мірою враховують інтереси жінок і чоловіків під час здійснення заходів щодо їх соціального захисту.

Погіршення становища осіб будь-якої статі в разі застосування системи соціального страхування, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги є неприпустимим.

Розділ V. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ У СФЕРІ ОСВІТИ

Стаття 21. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у здобутті освіти та професійній підготовці

Держава забезпечує рівні права та можливості жінок і чоловіків у здобутті освіти.

Навчальні заклади забезпечують:

- рівні умови для жінок і чоловіків під час вступу до навчальних закладів, оцінки знань, надання грантів, позик студентам;
- підготовку та видання підручників, навчальних посібників, вільних від стереотипних уявлень про роль жінки і чоловіка;
- виховання культури гендерної рівності, рівного розподілу професійних і сімейних обов'язків.

Центральний орган виконавчої влади з питань освіти і науки забезпечує проведення експертизи навчальних програм, підручників та навчальних посібників для навчальних закладів щодо відповідності принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

До навчальних програм вищих навчальних закладів, курсів перепідготовки кадрів включаються дисципліни, які вивчають питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, та факультативне вивчення правових засад гендерної рівності на основі гармонізації національного і міжнародного законодавства.

Розділ VI. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ ПРАВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ

Стаття 22. Оскарження дискримінації за ознакою статі та сексуальних домагань

Особа, яка вважає, що стосовно неї було застосовано дискримінацію за ознакою статі чи вона стала об'єктом сексуальних домагань, має право звернутися зі скаргою до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, правоохоронних органів держави та суду.

Особи будь-якої статі або групи осіб мають право надсилати повідомлення про порушення рівності прав та можливостей жінок і чоловіків до Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок у разі, якщо вичерпані внутрішні засоби правового захисту або якщо застосування таких засобів захисту не виправдано затягується.

Стаття 23. Відшкодування матеріальних збитків та моральної шкоди, завданих унаслідок дискримінації за ознакою статі чи сексуаль- них домагань

Особа має право на відшкодування матеріальних збитків та моральної шкоди, завданих їй унаслідок дискримінації за ознакою статі чи сексуальних домагань. Моральна шкода відшкодовується незалежно від матеріальних збитків, які підлягають відшкодуванню, та не пов'язана з їх розміром.

Порядок відшкодування матеріальних збитків та моральної шкоди, завданих унаслідок дискримінації за ознакою статі чи сексуальних домагань, визначається законом.

Стаття 24. Відповідальність за порушення законодавства про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків

Особи, винні в порушенні вимог законодавства про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, несуть цивільну, адміністративну та кримінальну відповідальність згідно із законом.

Розділ VII. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2006 року.
2. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк:

подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо внесення до законів України змін, які випливають із цього Закону;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом; забезпечити прийняття нормативно-правових актів, що випливають із цього Закону;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади прийнятих ними нормативно-правових актів, що суперечать вимогам цього Закону.

Президент України
м. Київ, 8 вересня 2005 року
№ 2866-IV

В. Ющенко

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Постанова
від 27.12.06 р. № 1834

**Про затвердження Державної програми
з утвердження гендерної рівності
в українському суспільстві
на період до 2010 року**

Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Затвердити Державну програму з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року (далі — Програма), що додається.
2. Міністерству у справах сім'ї, молоді та спорту, іншим заінтересованим центральним органам виконавчої влади щороку передбачати кошти для виконання Програми в межах видатків, що визначаються їм під час складання проекту Державного бюджету України на відповідний рік, та здійснювати заходи щодо залучення позабюджетних коштів на зазначену мету.
3. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям розробити і затвердити в місячний строк регіональні програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року та забезпечити їх виконання.
4. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям надсилати раз на півроку до 20 числа місяця, що настає за звітним періодом, Міністерству у справах сім'ї, молоді та спорту інформацію про хід виконання Програми для її узагальнення та подання річного звіту до 20 березня Кабінетові Міністрів України.

Прем'єр-міністр України

В. Янукович

**ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА
з утвердження гендерної рівності
в українському суспільстві
на період до 2010 року**

Загальна частина

Досягнення рівності між жінками і чоловіками є однією з передумов забезпечення стабільного розвитку українського суспільства на засадах демократії.

Україна підписала міжнародні документи, в яких визнається гендерна дискримінація, і взяла зобов'язання щодо її подолання.

Дискримінація за ознакою статі спостерігається в усіх сферах життя українського суспільства. В органах законодавчої влади жінки становлять 8,5 відсотка, серед голів обласних державних адміністрацій лише три жінки, у великому промисловому бізнесі жінки обіймають лише два відсотки посад, серед власників середнього і малого бізнесу — 20 відсотків. Заробітна плата жінок майже на третину менша, ніж чоловіків, безробітних жінок значно більше, ніж безробітних чоловіків, пенсія жінок, за прогнозом, через 20–30 років становитиме у середньому 40–45 відсотків пенсії чоловіків. Жінка працює фактично на 4–6 годин більше, ніж чоловік. Праця у домашньому господарстві не враховується як продуктивна.

Разом з тим в країні дуже загострились проблеми чоловіків. Чоловіче безробіття зростає швидшими темпами, ніж жіноче. Чоловіки йдуть на пенсію на п'ять років пізніше, ніж жінки, хоча тривалість їх життя на 12 років менша. Такі хвороби, як туберкульоз, алкоголізм, наркоманія, і таке явище, як суїцид, панують переважно в чоловічому середовищі. Надзвичайно гострою є проблема збереження репродуктивного здоров'я чоловіків.

Для виконання Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», досягнення цілей розвитку, проголошених Декларацією тисячоліття ООН, необхідно здійснити комплекс заходів для розв'язання гендерних проблем в усіх сферах життєдіяльності суспільства.

Мета та основні завдання Програми

Метою Програми є утвердження рівних прав жінок і чоловіків та рівних можливостей для їх реалізації як основного права людини.

Основними завданнями Програми є:

- формування та реалізація державної політики у сфері забезпечення гендерної рівності;
- створення відповідної нормативно-правової бази;
- приведення галузевих нормативно-правових актів у відповідність із Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»;
- адаптація законодавства України до законодавства ЄС у сфері забезпечення гендерної рівності;
- удосконалення механізму здійснення гендерно-правової експертизи чинного законодавства та проектів нормативно-правових актів;
- створення інституційного механізму забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- впровадження гендерних підходів у діяльність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- підготовка та опублікування державної доповіді про виконання в Україні Конвенції ООН «Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок», щорічної державної доповіді щодо утвердження гендерної рівності в Україні;
- забезпечення співпраці центральних та місцевих органів виконавчої влади у вивченні гендерних питань з науково-дослідними установами Національної академії наук, залучення до проведення наукових та експертних досліджень громадських організацій та міжнародних агентств;
- підтримка громадських ініціатив, спрямованих на формування гендерної культури, подолання усталених стереотипів щодо ролі та місця жінок у суспільстві;
- залучення до підготовки рішень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань гендерної рівності вітчизняних та міжнародних громадських організацій;
- організація громадського обговорення проектів нормативно-правових актів і програм, спрямованих на забезпечення гендерної рівності;
- проведення конференцій, засідань за круглим столом, навчальних семінарів, інших масових заходів;
- проведення інформаційно-просвітницької роботи з питань ліквідації всіх форм дискримінації за ознакою статі, подолання стереотипів щодо ролі жінок і чоловіків у сім'ї та суспільстві, утвердження духовних цінностей, формування відповідального материнства і батьківства, забезпечення гендерного паритету в духовній сфері;
- забезпечення включення гендерної складової до програм соціально-економічного розвитку регіонів та галузей, а також дотримання гендерної рівності під час вирішення кадрових питань у центральних та місцевих органах виконавчої влади;
- проведення моніторингу з дотримання засобами масової інформації вимог із забезпечення рівноправності статей під час розміщення рекламних ого-

лошень стосовно працевлаштування, публікації матеріалів щодо ситуації на ринку праці, а також висвітлення ролі жінок чоловіків у всіх сферах життєдіяльності.

Для виконання Програми необхідно здійснити заходи згідно з додатком.

Очікувані результати

Виконання Програми дасть змогу:

- стабілізувати соціальне становище в державі та забезпечити злагоду в суспільстві;
- підвищити рівень та якість життя жінок і чоловіків;
- забезпечити рівність прав та можливостей жінок і чоловіків у працевлаштуванні, просуванні по службі, підвищенні кваліфікації та перепідготовці, провадженні підприємницької діяльності, поєднанні трудової діяльності з виконанням сімейних обов'язків;
- продовжити процес формування державної політики у сфері забезпечення гендерної рівності;
- підвищити рівень соціально-правового захисту жінок і чоловіків;
- розробити ефективний механізм забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків як на державному, так і на місцевому рівні;
- забезпечити розвиток паритетної демократії в Україні;
- спрямувати зусилля центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадськості на підвищення ефективності проведення державної політики у сфері забезпечення гендерної рівності.

ПЛАН ЗАХОДІВ щодо утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року

1. Подання пропозицій і складення плану проведення гендерно-правової експертизи актів законодавства на відповідний рік.

Мін'юст, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування за участю громадських організацій — До 1 грудня року, що передує планованому

2. Приведення галузевих нормативно-правових актів у відповідність із Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».

Центральні органи виконавчої влади — 2007-2008 роки

3. Розроблення проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про попередження насильства в сім'ї».

Мінсім'ямолодьспорт, Мін'юст, МВС — 2007-2008 роки

4. Вивчення питання та у разі потреби підготовка проекту закону про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо встановлення відповідальності за порушення законодавства про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Мін'юст, Мінсім'ямолодьспорт — 2007 рік.

5. Здійснення заходів з приведення законодавства України у відповідність з міжнародними нормами та стандартами у сфері забезпечення гендерної рівності.

Мінсім'ямолодьспорт, Мін'юст, МЗС — 2007-2009 роки

6. Ініціювання утворення при Кабінеті Міністрів України Міжвідомчої гендерної ради.

Мінсім'ямолодьспорт — Грудень 2006 р. — 2007 р.

7. Утворення при центральних та місцевих органах виконавчої влади консультативно-дорадчих органів, експертних робочих груп з гендерних питань за участю науковців і представників громадських організацій.

Мінсім'ямолодьспорт, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади — 2007 рік

8. Підготовка державної доповіді про виконання в Україні Конвенції ООН «Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок».

Мінсім'ямолодьспорт, МЗС, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади — Грудень 2006 р. і 2010 р.

9. Забезпечення підготовки та публікації щорічної державної доповіді щодо утвердження гендерної рівності в Україні.

Мінсім'ямолодьспорт, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади — 2008-2010 роки

10. Розгляд на сесіях органів місцевого самоврядування, колегіях місцевих держадміністрацій питання щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та впровадження гендерних підходів у діяльність зазначених органів.

Мінсім'ямолодьспорт, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування — 2007-2010 роки

11. Вивчення питання та підготовка у разі потреби пропозицій щодо внесення змін до виборчого законодавства і Закону України «Про політичні партії в Україні» стосовно впровадження гендерних квот як тимчасових спеціальних заходів з утвердження рівності прав жінок і чоловіків.

Мінсім'ямолодьспорт, Мін'юст, інші центральні органи виконавчої влади — 2007 рік

12. Вивчення питання та у разі потреби підготовка проекту закону про внесення змін до Законів України «Про Центральну виборчу комісію», «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» і «Про вибори народних депутатів України» щодо паритетного представництва жінок і чоловіків у складі Центральної, територіальних і дільничних виборчих комісій та комісій з референдуму.

Мінсім'ямолодьспорт, Мін'юст — 2007-2008 роки

13. Проведення гендерного аналізу кадрового складу центральних та міських органів виконавчої влади, а також працівників галузей.

Головдержслужба, Мінсім'ямолодьспорт, центральні та місцеві органи виконавчої влади — 2007-2010 роки

14. Врахування під час формування кадрового резерву та затвердження на керівні посади в органах виконавчої влади показника пропорційно збалансованого представництва кандидатур схожої статі.

Головдержслужба, Мінсім'ямолодьспорт, центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування — Грудень 2006 р. — 2010 рік

15. Забезпечення стажування осіб, що перебувають у резерві на керівні посади в центральних та місцевих органах виконавчої влади, з дотриманням вимог гендерної рівності.

Головдержслужба, Мінсім'ямолодьспорт, центральні та місцеві органи виконавчої влади — 2007-2010 роки

16. Проведення аналізу рівня доходів жінок і чоловіків у різних галузях відповідно до цілей розвитку, проголошених Декларацією тисячоліття ООН.

Мінпраці, Держкомстат, центральні та місцеві органи виконавчої влади — 2007-2010 роки

17. Здійснення заходів, спрямованих на формування свідомого ставлення суспільства до забезпечення гендерної рівності в галузі охорони праці та промислової безпеки. Вжиття необхідних заходів до створення безпечних для життя і здоров'я умов праці.

Держгірпромнагляд, центральні та місцеві органи виконавчої влади за участю об'єднань роботодавців та профспілок — 2007—2010 роки.

18. Сприяння включенню до Генеральної угоди між Кабінетом Міністрів України, всеукраїнськими об'єднаннями організацій роботодавців і підприємців та всеукраїнськими профспілками і профоб'єднаннями, регіональних і галузевих угод, колективних договорів, положень, що забезпечують рівні права та можливості жінок і чоловіків.

Мінпраці, центральні та місцеві органи виконавчої влади за участю об'єднань роботодавців і профспілок — 2007-2010 роки

19. Проведення експертизи навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників для загальноосвітніх і вищих навчальних закладів щодо їх відповідності принципам забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

МОН, Національна академія наук, МВС — 2007-2010 роки

20. Забезпечення включення до навчальних програм вищих навчальних закладів, курсів підвищення кваліфікації і підготовки кадрів дисципліни з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

МОН, Національна академія наук за участю громадських організацій — 2007-2008 роки

21. Здійснення підготовки та перепідготовки кадрів для забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом проведення спеціальних курсів і занять.

МОН, Мінсім'ямолодьспорт, Національна академія наук — 2007-2010 роки

22. Розроблення для різних верств населення спеціальних просвітницьких програм з подолання гендерних стереотипів і формування гендерної культури.

Мінсім'ямолодьспорт, МОН, Національна академія наук за участю громадських організацій — 2007-2009 роки

23. Проведення навчання з питань гендерної рівності для різних категорій державних службовців.

Головдержслужба, Мінсім'ямолодьспорт за участю вітчизняних та міжнародних громадських організацій — 2007-2010 роки

24. Проведення конкурсу наукових робіт з гендерної проблематики серед учнів 10-11 класів, студентів і аспірантів та підсумкової конференції.

Мінсім'ямолодьспорт, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади за участю вітчизняних та міжнародних громадських організацій — 2007 рік

25. Підготовка та розповсюдження разом із засобами масової інформації циклів теле- і радіопередач з питань утвердження паритетних відносин, подолання гендерних стереотипів щодо ролі чоловіків і жінок у сім'ї та суспільстві, утвердження духовних цінностей, патріотичного та духовного виховання населення, формування відповідального материнства і батьківства, забезпечення гендерної рівності в духовній сфері.

Держкомтелерадіо, Національна телекомпанія, Національна радіокомпанія, Мін'юст за участю релігійних, вітчизняних та міжнародних громадських організацій — 2007-2010 роки

26. Вирішення питання щодо надання можливостей для виступу фахівців центральних і місцевих органів виконавчої влади з питань гендерної рівності у засобах масової інформації.

Держкомтелерадіо, Мінсім'ямолодьспорт, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади — 2007-2010 роки

27. Надання всебічного сприяння релігійним організаціям у реалізації добровільних проєктів.

Державний комітет у справах національностей та релігій, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади — 2007-2010 роки

28. Проведення у закладах культури культурно-мистецьких акцій, читачьких на науково-практичних конференцій, спрямованих на піднесення ролі жінки та утвердження гендерної культури у суспільстві.

МКТ, Мінсім'ямолодьспорт, місцеві органи виконавчої влади за участю громадських організацій — 2007-2010 роки

29. Організація виставки образотворчого декоративно-прикладного мистецтва «Жінки України — митці».

МКТ, Мінсім'ямолодьспорт, місцеві органи виконавчої влади за участю громадських організацій — 2007-2010 роки

30. Вивчення питання щодо започаткування видання всеукраїнського журналу з питань гендерної рівності.

Мінсім'ямолодьспорт за участю вітчизняних і міжнародних громадських організацій — 2007 рік

31. Ініціювання внесення до тематичного плану випуску пам'ятних та ювілейних монет України виготовлення монет, присвячених пам'яті Алчевської Х. Д., Латиніної Л. С., Литвиненко-Вольгемут М. І., Ужвій Н. М.

Мінсім'ямолодьспорт — 2007-2010 роки

32. Проведення семінарів, тренінгів, засідань за круглим столом за участю викладачів вищих навчальних закладів МВС для дільничних інспекторів міліції та слухачів (курсантів) училищ початкової підготовки працівників міліції з питань запобігання насильству щодо жінок і чоловіків.

МВС, Мінсім'ямолодьспорт, МОЗ, МОН, місцеві органи виконавчої влади за участю науковців, релігійних, вітчизняних і міжнародних громадських організацій — 2007-2010 роки

33. Забезпечення продовження роботи телефонної «гарячої лінії» та мережі телефонів довіри з питань подолання насильства щодо жінок і чоловіків.

МВС, Мінсім'ямолодьспорт, місцеві органи виконавчої влади за участю засобів масової інформації, релігійних, вітчизняних і міжнародних громадських організацій — 2007-2010 роки

34. Проведення інформаційно-просвітницьких та освітніх заходів з питань протидії насильству щодо жінок і чоловіків.

МВС, Мінсім'ямолодьспорт, місцеві органи виконавчої влади за участю засобів масової інформації, релігійних, вітчизняних і міжнародних громадських організацій — грудень 2006 р. — 2010 рік.

35. Удосконалення методики розслідування злочинів, пов'язаних із насильством у сім'ї, а також методики навчання працівників органів внутрішніх справ.

МВС — 2007-2008 роки

36. Підготовка, видання та розповсюдження буклетів, плакатів та іншої літератури, а також відеороликів, спрямованих проти насильства і гендерної дискримінації.

Мінсім'ямолодьспорт, МВС, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади за участю засобів масової інформації, релігійних, вітчизняних і міжнародних громадських організацій — 2007-2010 роки

37. Забезпечення впровадження гендерного компонента в усі міжнародні проекти і програми, які реалізуються в Україні на національному та регіональному рівні за підтримки міжнародних організацій і фондів.

Мінсім'ямолодьспорт, Мінекономіки, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади — 2007-2010 роки

38. Включення до планів міжнародного співробітництва центральних органів виконавчої влади заходів щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, зокрема у сфері оборони, у рамках обміну досвідом з країнами, які мають значні здобутки у цій сфері.

Міноборони, інші центральні органи виконавчої влади — 2007-2010 роки

39. Забезпечення паритетного представництва жінок і чоловіків у міжнародних делегаціях.

МЗС, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади — 2007-2010 роки

40. Дотримання принципу гендерної рівності під час формування штату посольств, консульств та інших представництв України за кордоном.

МЗС — 2007-2010 роки

41. Забезпечення участі України у заходах з питань гендерної рівності, що проводяться під егідою Ради Європи, ООН, ОБСЄ та інших міжнародних організацій.

Мінсім'ямолодьспорт, МЗС — 2007-2010 роки

42. Проведення відповідно до рекомендацій шостої Європейської конференції міністрів з питань рівноправ'я Міжнародної конференції з питань гендерної рівності.

Мінсім'ямолодьспорт, МЗС — 2007 рік

43. Вивчення можливості проведення в Україні міжнародних заходів і форумів з питань стратегічних напрямів гендерного розвитку.

Мінсім'ямолодьспорт, МЗС — 2007-2010 роки

44. Забезпечення перекладу українською мовою міжнародно-правових документів, які визначають міжнародні стандарти у сфері гендерної рівності.

Мін'юст, МЗС — 2007-2010 роки

45. Проведення аналізу міжнародно-правових документів з питань гендерної рівності та забезпечення підготовки пропозицій щодо доцільності приєднання України до них.

Мінсім'ямолодьспорт, Мін'юст, МЗС, Мінпраці, інші центральні органи виконавчої влади, Національна академія наук — 2007-2010 роки.

46. Визначення кількісних та якісних показників оцінки стану утвердження гендерної рівності.

Мінсім'ямолодьспорт, Мін'юст, Держкомстат, Національна академія наук — 2007 рік

47. Проведення моніторингу виконання Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року за всіма напрямками, в усіх галузях і сферах життєдіяльності суспільства, а також у розрізі регіонів.

Мінсім'ямолодьспорт, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, Національна академія наук — 2007-2010 роки

48. Сприяння висвітленню у засобах масової інформації ходу виконання Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року.

Держкомтелерадіо, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади — 2007-2010 роки

49. Проведення моніторингу дотримання засобами масової інформації вимог із забезпечення рівноправності статей під час розміщення рекламних оголошень стосовно працевлаштування, публікації матеріалів щодо ситуації на ринку праці, а також висвітлення ролі жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності.

Держкомтелерадіо, Держспоживстандарт, Мінпраці — 2007-2010 роки

50. Продовження підготовки і видання статистичного збірника «Жінки і чоловіки в Україні».

Держкомстат — Один раз на два роки починаючи з 2007 року

51. Проведення моніторингу стану впровадження гендерної складової до програм соціально-економічного розвитку регіонів і галузей.

Мінсім'ямолодьспорт, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади — 2007-2010 роки.

52. Забезпечення проведення перевірки виконання Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» держадміністраціями, зокрема Львівською та Харківською обласними — у грудні 2006 року; Одеською, Донецькою, Івано-Франківською, Тернопільською та Чернігівською обласними — у 2007; Кіровоградською, Волинською, Херсонською обласними, Київською та Севастопольською міськими — у 2008; Дніпропетровською, Сумською, Хмельницькою, Рівненською та Миколаївською обласними — у 2009; Вінницькою, Житомирською, Запорізькою, Луганською та Чернівецькою обласними — у 2010 році.

Мінсім'ямолодьспорт

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА
від 7 березня 2007 р. №410
Київ

**Про затвердження Державної програми
протидії торгівлі людьми на період до 2010 року**

З метою створення умов для протидії торгівлі людьми та пов'язаній з нею злочинній діяльності Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Затвердити Державну програму протидії торгівлі людьми на період до 2010 р. (далі — Програма), що додається.

2. Міністерству у справах сім'ї, молоді та спорту, іншим заінтересованим центральним органам виконавчої влади щороку передбачати кошти для виконання Програми в межах видатків, що визначаються їм під час складання проекту Державного бюджету України на відповідний рік, та вживати заходів до залучення коштів з інших джерел на зазначену мету.

3. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям передбачати під час складання проектів місцевих бюджетів на відповідний рік кошти для виконання Програми.

4. Центральним органам виконавчої влади, визначеним відповідальними за виконання Програми, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям надсилати раз на півроку до 20 числа місяця, що настає за звітним періодом, Міністерству у справах сім'ї, молоді та спорту інформацію про стан виконання завдань, визначених Програмою.

Міністерству у справах сім'ї, молоді та спорту подавати щороку до 1 березня Кабінетові Міністрів України узагальнену інформацію про хід виконання Програми.

Прем'єр-міністр України

В. Янукович

**ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА
протидії торгівлі людьми на період до 2010 року**

Загальна частина

Однією з проблем, що стоять сьогодні перед Україною та світовою спільнотою, є торгівля людьми.

Незважаючи на здійснення певних заходів щодо протидії торгівлі людьми проблема залишається актуальною.

Це негативне явище може виявлятися у різних формах — від викрадення людей до їх продажу з використанням обману, шантажу чи уразливого стану особи. Жертви торгівлі людьми використовуються для примусової праці, у порнобізнесі, як донори для трансплантації тканин і органів тощо.

Ситуація, що склалася, потребує консолідації зусиль центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також міжнародних і громадських організацій.

Мета і основні завдання Програми

Метою Програми є створення умов для протидії торгівлі людьми та пов'язаній з нею злочинній діяльності, підвищення ефективності роботи з виявлення таких злочинів та осіб, що їх учиняють, вирішення питання щодо реінтеграції осіб, які постраждали від торгівлі людьми.

Основними завданнями Програми є:

- удосконалення механізму нормативно-правового регулювання питань протидії торгівлі людьми, а також боротьби з нею, включення їх до освітніх програм для дітей та молоді;
- проведення роз'яснювальної роботи за допомогою засобів масової інформації, підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів у боротьбі з торгівлею людьми;
- забезпечення ефективної взаємодії правоохоронних органів України та інших держав у протидії торгівлі людьми, а також у боротьбі з нею;
- надання допомоги особам, що постраждали від торгівлі людьми, зокрема у поверненні додому, працевлаштуванні та професійному навчанні;
- вдосконалення діяльності центрів реабілітації для осіб, що постраждали від торгівлі людьми;

- розроблення механізму психолого-соціальної реабілітації дітей, що постраждали від торгівлі людьми;
- співробітництво з громадськими та міжнародними організаціями і фондами, що провадять діяльність, пов'язану з протидією торгівлі людьми;
- використання міжнародного досвіду із запобігання торгівлі людьми та боротьби з нею, захисту прав осіб, що постраждали від зазначеного злочину, розшуку зниклих осіб за кордоном, їх повернення та реабілітації.

Для виконання Програми необхідно здійснити заходи, зазначені у додатку.

Фінансове забезпечення виконання Програми

Виконання Програми здійснюватиметься центральними та місцевими органами виконавчої влади у межах коштів, передбачених їм у державному та місцевих бюджетах на відповідний рік, а також за рахунок інших джерел.

Обсяг фінансування Програми з державного бюджету становить 1469,7 тис. гривень.

Очікувані результати

Виконання Програми дасть змогу:

- підвищити рівень інформованості населення та усвідомлення проблеми торгівлі людьми і як результат — зменшити кількість людей, що стають жертвами цього злочину;
- включити до освітніх програм для дітей та молоді, зокрема тих, що навчаються у дитячих будинках і школах-інтернатах, питання протидії торгівлі людьми з метою зменшення ризику їх потрапляння до сексуального та трудового рабства;
- підвищити кваліфікацію фахівців центральних та місцевих органів виконавчої влади, що беруть участь у здійсненні заходів з протидії торгівлі людьми, а також у боротьбі з нею шляхом організації навчання державних службовців і представників громадських організацій;
- поліпшити роботу правоохоронних органів, підвищити рівень їх взаємодії з відповідними структурами інших держав у розслідуванні злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми;
- підвищити рівень надання реабілітаційної допомоги, збільшити кількість реінтегрованих осіб шляхом посилення соціальної, юридичної, медичної та психологічної допомоги особам, що постраждали від торгівлі людьми.

ПЛАН ЗАХОДІВ щодо протидії торгівлі людьми на період до 2010 року

Запобігання торгівлі людьми та боротьба з нею

1. Проаналізувати акти законодавства з питань боротьби з торгівлею людьми та в разі потреби подати Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо внесення до них змін.

Мінсім'ямолодьспорт, Мін'юст, МВС, МЗС, Мінпраці, МОН, МОЗ разом з громадськими та міжнародними організаціями — 2007 рік

2. Проводити моніторинг актів національного законодавства щодо їх відповідності нормам міжнародного права з питань протидії торгівлі людьми та своєчасно подавати Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо внесення до них змін.

Мінсім'ямолодьспорт, Мін'юст, МВС, МЗС, Мінпраці, МОН, МОЗ разом з громадськими та міжнародними організаціями — 2007-2010 роки

3. Утворити та забезпечити діяльність робочих експертних груп при регіональних постійно діючих комісіях з питань обміну інформацією про запобігання торгівлі людьми та координації зусиль у боротьбі з нею.

Мінсім'ямолодьспорт, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації разом з громадськими та міжнародними організаціями — 2007 рік

4. Заслуховувати раз на півріччя інформацію керівників центральних органів виконавчої влади, що беруть участь у здійсненні заходів з протидії торгівлі людьми, про стан виконання Державної програми протидії торгівлі людьми на період до 2010 року з метою оцінки її ефективності.

Міжвідомча координаційна рада з питань протидії торгівлі людьми — 2007-2010 роки

5. Забезпечувати проведення щорічних регіональних і міжгалузевих, нарад-семинарів з питань координації зусиль, проведення аналізу та уточнення стратегії запобігання торгівлі людьми та боротьби з нею.

Мінсім'ямолодьспорт, МВС, МЗС, МОН, Мін'юст, СБУ, Мінпраці, Мінтрансз'язку, Держкомтелерадіо, Адміністрація Держприкордонслужби, Держкомнацрелігій, Держспідприємництво, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації — 2007-2010 роки

6. Організувати навчання державних службовців з питань протидії торгівлі дітьми, викоренення найгірших форм дитячої праці.

Мінсім'ямолодьспорт, Мінпраці, МВС, МЗС, МОН, Мін'юст разом з громадськими та міжнародними організаціями — 2007-2010 роки

7. Забезпечувати підготовку та навчання працівників дипломатичної служби з питань протидії торгівлі людьми, налагодити міжнародне співробітництво у цій сфері, а також у сфері захисту осіб, що постраждали від такого злочину.

МЗС, МОН разом з громадськими та міжнародними організаціями — 2007-2010 роки

8. Розробити та впровадити програми соціальної та психологічної реабілітації дітей, що постраждали від торгівлі людьми.

МОН, Мінсім'ямолодьспорт, Рада міністрів АР Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації — 2007-2010 роки

9. Включити до програм підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації педагогічних працівників інститутів післядипломної педагогічної освіти навчальні курси, лекції та практичні заняття з питань торгівлі людьми.

МОН, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації — 2007 рік

10. Продовжити видання інформаційно-освітніх матеріалів з питань профілактики торгівлі людьми та проблем соціального захисту дітей і молоді.

Мінсім'ямолодьспорт, МОН, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації — 2007-2010 роки

11. Підвищувати рівень інформованості населення щодо засобів і методів, які використовуються торговцями людьми, шляхом організації та здійснення інформаційно-просвітницьких заходів.

Мінсім'ямолодьспорт, МВС, МОН, Мін'юст, СБУ, Мінпраці, Мінтрансв'язку, Держкомтелерадіо, МКТ, МЗС, Адміністрація Держприкордонслужби, Держкомнацрелігій, Держспідприємництво, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації — 2007-2010 роки

12. Запровадити навчальний курс з питань трудової міграції та протидії торгівлі людьми для працівників Державної служби зайнятості на базі Інституту підвищення кваліфікації державної служби зайнятості.

Мінпраці — вересень 2007 року

13. Включити заходи з протидії торгівлі людьми до Єдиної технології обслуговування незайнятого населення.

Мінпраці — 2007 рік

14. Запровадити рубрику «Питання, що найчастіше ставляться» на веб-порталі Державної служби зайнятості з метою запобігання торгівлі людьми з числа осіб, що мають намір виїхати за кордон для працевлаштування.

Мінпраці — 2007 рік

15. Забезпечувати проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань зайнятості населення.

Мінпраці — 2007-2010 роки

16. Забезпечити інформування громадян про вакансії за кордоном (у рамках двосторонніх угод).

Мінпраці, МЗС — 2007 рік

17. Підготувати та подати Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо внесення змін до актів законодавства з питань регулювання діяльності, пов'язаної з посередництвом у працевлаштуванні за кордоном, з метою посилення захисту прав і законних інтересів українських громадян, які виїжджають за кордон з метою працевлаштування, а також запобігання вчиненню стосовно них злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми.

Мінпраці, Держспідприємництво, МЗС, МВС — 2007 рік

18. Забезпечувати контроль за дотриманням суб'єктами підприємницької діяльності законодавства у сфері модельного, туристичного та розважального бізнесу, а також посередництва у працевлаштуванні за кордоном, порушення якого створює умови для торгівлі людьми, та притягнення до відповідальності винних осіб.

МВС, СБУ, МКТ, Мінпраці — 2007-2010 роки

19. Створити цикл тематичних теле- та радіопередач, запровадити в електронних та друкованих засобах масової інформації окремі рубрики для розміщення інформаційних матеріалів про професії, що користуються попитом на вітчизняному ринку праці, а також про наслідки нелегального виїзду за кордон з метою працевлаштування.

Держкомтелерадіо, Мінсім'ямолодьспорт разом з громадськими та міжнародними організаціями — 2007-2010 роки

20. залучати громадські організації до створення спільних медіа-проектів, спрямованих на підвищення рівня інформованості громадян щодо запобігання і протидії торгівлі людьми.

Держкомтелерадіо, Мінсім'ямолодьспорт — 2007-2010 роки

Надання захисту та допомоги особам, що постраждали від торгівлі людьми

1. Надавати громадянам України, що постраждали від торгівлі людьми, юридичну допомогу в поверненні додому.

МЗС, МВС, Адміністрація Держприкордонслужби разом з громадськими та міжнародними організаціями — 2007-2010 роки

2. Сприяти працевлаштуванню та професійному навчанню громадян України, що постраждали від торгівлі людьми.

Мінпраці, МЗС, Мінсім'ямолодьспорт разом з громадськими та міжнародними організаціями — 2007-2010 роки

3. Проводити моніторинг та узагальнення досвіду діяльності центрів реабілітації для осіб, які постраждали від торгівлі людьми, та центрів соціально-психологічної реабілітації дітей.

Мінсім'ямолодьспорт, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації разом з громадськими та міжнародними організаціями — 2007-2010 роки

4. Висвітлювати у засобах масової інформації заходи із запобігання і протидії торгівлі людьми та надання допомоги особам, що постраждали від такого злочину.

Держкомтелерадіо, МВС, МЗС, МОН, Мінсім'ямолодьспорт, Мін'юст, СБУ, Мінпраці, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації разом з громадськими та міжнародними організаціями — 2007-2010 роки

5. Проводити щорічний конкурс серед засобів масової інформації та неурядових організацій із створення соціальної реклами на тему протидії торгівлі людьми та надання послуг особам, що постраждали від такого злочину.

Держкомтелерадіо, Мінсім'ямолодьспорт разом з громадськими та міжнародними організаціями — 2007-2010 роки

Міжнародне співробітництво у сфері протидії торгівлі людьми

1. Забезпечувати участь у міжнародних семінарах, засіданнях за круглим столом, конференціях і тренінгах з питань протидії торгівлі людьми та надання послуг особам, що постраждали від такого злочину.

Мінсім'ямолодьспорт, МВС, МОН, Мін'юст, СБУ, Мінпраці, Мінтрансзв'язку, Держкомтелерадіо, МКТ, МЗС, Адміністрація Держприкордонслужби, Держкомнацрелігій — 2007-2010 роки

2. Проводити аналіз міжнародних договорів з питань співробітництва у сфері протидії транснаціональній організованій злочинності, зокрема торгівлі людьми, брати участь у міжнародних оперативно-профілактичних операціях і розслідуваннях злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, а також ініціювати проведення таких розслідувань.

МВС, МЗС, СБУ, Мін'юст, Адміністрація Держприкордонслужби — 2007-2010 роки

3. Продовжувати співробітництво з Інтерполом, Європолом, Регіональним центром Південно-Східної Європейської ініціативи співробітництва у боротьбі з транснаціональною злочинністю (SECI), правоохоронними органами інших держав з питань спільної протидії торгівлі людьми, обміну інформацією про транснаціональні злочинні групи та окремих осіб, які провадять таку злочинну діяльність, а також розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми.

МВС, СБУ, Мін'юст, МЗС, Адміністрація Держприкордонслужби — 2007-2010 роки.

4. Забезпечувати залучення міжнародних громадських організацій, благодійних фондів та іноземних засобів масової інформації до реалізації проектів, спрямованих на запобігання і протидію торгівлі людьми, розшуку осіб, які зникли за кордоном, їх реінтеграцію і реабілітацію.

Держкомтелерадіо, Мінсім'ямолодьспорт — 2007-2010 роки

5. Розвивати співробітництво з громадськими та міжнародними організаціями і фондами, широко використовувати міжнародний досвід у запобіганні та протидії торгівлі людьми, захисті прав осіб, що постраждали від таких злочинів, розшуку осіб, які зникли за кордоном, поверненні додому та реабілітації осіб, які постраждали від торгівлі людьми.

Мінсім'ямолодьспорт, МВС, МЗС, МОН, Мін'юст, СБУ, Мінпраці, Мінтрансзв'язку, Держкомтелерадіо, МКТ, Держкомнацрелігій, Держпідприємництво, Адміністрація Держприкордонслужби, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації — 2007-2010 роки

ПОСТАНОВА
Верховної Ради України

**Про Рекомендації парламентських слухань
«Сучасний стан та актуальні завдання
у сфері попередження ґендерного насильства»**

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Схвалити Рекомендації парламентських слухань «Сучасний стан та актуальні завдання у сфері попередження ґендерного насильства» (додаються).
2. Кабінету Міністрів України до 1 січня 2008 року проінформувати Верховну Раду України про стан виконання Рекомендацій за підсумками парламентських слухань «Сучасний стан та актуальні завдання у сфері попередження ґендерного насильства».
3. Контроль за виконанням цієї Постанови покласти на Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин.

Голова Верховної Ради України
м. Київ
22 березня 2007 року
№ 817-V

О. Мороз

**РЕКОМЕНДАЦІЇ
Парламентських слухань
«Сучасний стан та актуальні завдання у сфері
попередження ґендерного насильства»**

Учасниці та учасники парламентських слухань «Сучасний стан та актуальні завдання у сфері попередження ґендерного насильства» (далі-учасниці та учасники парламентських слухань), які відбувалися 21 листопада 2006 року, констатували, що на шляху забезпечення прав та основних свобод людини суттєвою перешкодою є насильство. Як правило, найбільше потерпають від насильства жінки.

Найпоширенішим і найбільш складним для протидії є насильство в сім'ї. Насильство в сім'ї або родині притаманне для багатьох держав, незважаючи на їх позитивні здобутки у законодавчій, політичній та практичній сферах.

Проблема подолання насильства над жінками з 1990-х років постійно перебуває в полі зору світової громадськості: було ухвалено Декларацію Організації Об'єднаних Націй про викорінення насильства щодо жінок (1993 рік), Конвенцію ООН про боротьбу з міжнародною організованою злочинністю та протокол до неї про запобігання, припинення і покарання торгівлі людьми, зокрема жінками і дітьми (2000 рік), Пекінську декларацію і Платформу дій, прийняту в ході 4-ї Всесвітньої конференції з питань жінок (Пекін, 1995 рік) і резолюцію про нові заходи й ініціативи, направлені на втілення в життя Декларації і Пекінської платформи дій, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН в рамках 23-го надзвичайного засідання (Нью-Йорк, 5-9 червня 2000 року).

Докладає багато зусиль у питанні боротьби з насильством над жінками і Рада Європи. Про це свідчить прийняття комітетом міністрів низки рекомендацій державам — учасницям Ради Європи: Рекомендація №R(85) 4 про насильство в сім'ї, Рекомендація №R(91) 11 про сексуальну експлуатацію, порнографію і проституцію, а також про торгівлю дітьми і підлітками, Рекомендація № R(93) 2 про медико-соціальні аспекти поганого поводження з дітьми, Рекомендація №R(2000) 11 про боротьбу з торгівлею людьми з метою сексуальної експлуатації.

За останні роки протидія насильству з боку європейського співтовариства вийшла на новий рівень. 30 квітня 2002 року Комітетом міністрів була прийнята Рекомендація №R(2002) 5 щодо захисту жінок від насильства. Вона спрямована на мобілізацію зусиль країн — членів Ради Європи проти насильства щодо жінок. Зазначена Рекомендація тлумачить термін «насильство проти жінок» як акт ґендерного насильства, який призводить або може призвести до фізичної, сексуальної або психологічної шкоди або страждання жінок, включаючи загрозу

таких дій, залякування, безпідставне позбавлення свободи, що виникають у приватному або публічному житті.

Прийнявши у травні 2006 року Резолюцію 1512 (2006) щодо об'єднання парламентів для подолання побутового насильства над жінками, Парламентська асамблея Ради Європи ініціювала проведення пан'європейської кампанії Ради Європи по боротьбі з насильством над жінками на рівні національних парламентів країн-учасниць. Парламентський вимір кампанії розпочався в листопаді 2006 року і триватиме до березня 2008 року.

Учасниці та учасники парламентських слухань підтримали ініціативу ПАРЄ та відзначили, що проведення цих слухань стало практичним кроком, який засвідчив приєднання нашої держави до пан'європейської кампанії Ради Європи проти насильства щодо жінок.

Україна, виконуючи взяті на себе міжнародні зобов'язання, послідовно вживає заходів у напрямі подолання насильства над жінками. Останнє десятиріччя позначене суттєвими здобутками у формуванні законодавчої бази та інституційного механізму в цій сфері. Зокрема, 12 липня 1995 року було прийнято Постанову Верховної Ради України «Про рекомендації учасників парламентських слухань щодо реалізації в Україні Конвенції ООН «Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок», в якій прямо вказувалося на необхідність створення державних структур з надання кваліфікованої психолого-консультативної допомоги жінкам, які постраждали від насильства і зневаги в сім'ї. Зазначена Постанова активізувала процес виконання нашою державою Конвенції ООН «Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок». Національний план дій на 1997-2000 рр. щодо поліпшення становища жінок і підвищення їх ролі у суспільстві та Національний план дій щодо поліпшення становища жінок та сприяння впровадженню гендерної рівності у суспільстві на 2001-2005 роки передбачали значну кількість заходів щодо подолання насильства в сім'ї та боротьби з торгівлею людьми. 5 березня 1999 року було прийнято Постанову Верховної Ради України «Про Декларацію про загальні засади державної політики України стосовно сім'ї та жінок», 14 березня 2001 року Постановою Кабінету Міністрів України затверджено програму «Українська родина», які спрямовувалися на зміцнення інституту сім'ї, формування партнерських відносин в родині, рівного розподілу обов'язків між подружжям.

Зусилля влади були зосереджені і в напрямі боротьби з торгівлею людьми, яка почала набувати загрозливих масштабів. Продаж жінок та примусова проституція є характерними проявами насильства і являють собою серйозні порушення основних прав людини. За останні роки наша держава вжила помітних заходів щодо боротьби з торгівлею людьми. У 1999 році Кабінетом Міністрів України було прийнято першу національну Програму запобігання торгівлі жінками і дітьми, у 2002 році затверджено нову Комплексну програму протидії торгівлі людьми на 2002-2005 роки. Ці програми передбачали фінансові, управлінські та організаційні ресурси для адекватної протидії торгівлі людьми. Верховна Рада України в 2004 році ратифікувала Конвенцію ООН по боротьбі з транснаціональ-

ною організованою злочинністю (Палермську Конвенцію) та додаткові протоколи до неї, зокрема Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї. У січні 2006 року були ухвалені зміни до статті 149 Кримінального кодексу України (торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини), якими покараннями за торгівлю людьми приведено у відповідальність із Палермською Конвенцією.

На думку учасниць та учасників парламентських слухань, знаковою подією стало ухвалення у 2001 році Закону України «Про попередження насильства в сім'ї», який став першим серед країн Центральної і Східної Європи та СНД спеціальним законом у сфері боротьби з насильством над жінками. Прийняття цього Закону засвідчило, що протидія гендерному насильству стала частиною державної політики.

Разом з тим учасники та учасниці парламентських слухань наголосили, що діяльність з боку органів виконавчої влади у сфері попередження насильства в сім'ї потребує суттєвого вдосконалення.

У значній частині регіонів України відсутні заклади для жертв насильства в сім'ї, зокрема кризові центри та центри медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї; рівень соціальної реклами у сфері попередження насильства в сім'ї є низькими; потребує покращення інформаційно-просвітницька діяльність та роз'яснювальна робота; міжвідомча координація у питаннях попередження насильства в сім'ї є недостатньою; відсутня статистична звітність у цій сфері. Трапляються непоодинокі випадки відмов відповідних органів приймати заяви про вчинення насильства в сім'ї.

Практика застосування Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» засвідчила, що він потребує вдосконалення. Існують проблеми ізоловання осіб, які вчинили насильство в сім'ї, від жертв цього насильства. Вимагають доопрацювання з урахуванням диференційованого підходу питання застосування санкцій за вчинення насильства в сім'ї та порушення вимог захисного припису.

- Стверджуючи, що насильство проти жінок у будь-яких його проявах є порушенням прав людини та основних свобод жінок, а також перешкоджає їх реалізації та призводить до дискримінації жіночої статі як в рамках суспільства, так і в сім'ї;
- висловлюючи занепокоєність, що насильство по відношенню до жінок у сім'ї та суспільстві, незалежно від його форми, продовжує зростати;
- вважаючи, що боротьба з насильством щодо жінок повинна супроводжуватися терміновими та ефективними заходами з попередженням, розслідуванням та покаранням за усі форми насильства щодо жінок, включаючи насильство в сім'ї або родині;

Учасниці та учасники парламентських слухань «Сучасний стан та актуальні завдання у сфері попередження гендерного насильства» звертаються до всіх посадових осіб, наділених владними повноваженнями:

- демонструвати на власному прикладі повагу до прав жінок, не допускати самим, засуджувати і вживати всіх необхідних заходів щодо викорінення насильства проти жінок, надавати допомогу жертвам насильства;

- гарантувати жінкам можливість повноцінного здійснення їх прав шляхом формування суспільства, яке поважає жінку, а також шляхом прийняття дієвих заходів з притягнення до відповідальності правопорушників і злочинців, які вчинили насильство щодо жінок;
- забезпечити захист прав жінок з боку членів сім'ї, оскільки найбільш поширеним видом насильства над жінками є домашнє насильство;

і закликають всі органи державної влади України а рамках своєї компетенції долучитися до пан'європейської кампанії Ради Європи проти насильства щодо жінок та рекомендують:

Верховній Раді України:

1) вдосконалити законодавство з питань попередження насильства в сім'ї, зокрема щодо видів санкцій (запровадження альтернативних видів покарань, в тому числі громадських робіт) по відношенню до осіб, які вчиняють насильство в сім'ї;

2) організувати розміщення інформації щодо проведення парламентських заходів з питань попередження гендерного насильства на веб-сайті Верховної Ради України та в газеті «Голос України»;

3) посилити парламентський контроль за дотриманням законодавства у сфері попередження гендерного насильства;

Кабінету Міністрів України:

1) під час розробки проектів законів про Державний бюджет України на 2008 рік та на наступні роки передбачати фінансування програм стосовно попередження насильства в сім'ї, протидії торгівлі людьми, збереження репродуктивного здоров'я нації, створення і функціонування мережі кризових центрів для жертв насильства в сім'ї, центрів медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї, центрів медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї та діяльності відповідних органів, які здійснюють заходи щодо попередження насильства в сім'ї;

2) спрямувати діяльність відповідних органів виконавчої влади на виконання заходів з попередження гендерного насильства, зокрема:

Міністерству України у справах сім'ї, молоді та спорту:

- розробити комплекс заходів щодо реалізації на національному рівні кампанії Ради Європи по боротьбі з насильством проти жінок;
- організувати видання державною мовою Рекомендації Rec (2002)5 Комітету міністрів Ради Європи та Пояснювальної записки до неї;
- створити базу даних органів, установ та організацій, діяльність яких спрямована на попередження гендерного насильства;
- забезпечити раннє виявлення сімей, в яких відбувається насильство або є реальна загроза його вчинення, та організувати соціальний супровід таких сімей;
- розробити методик у раннього виявлення дітей, які потерпають від насильства в сім'ї та поза сім'єю, здійснювати поетапне впровадження електронного банку даних щодо дітей, які потрапили у складні життєві ситуації;

- залучати громадські організації до реалізації заходів з протидії насильству в сім'ї, підтримувати їх діяльність;
- залучати чоловіків до активної участі у боротьбі зі всіма формами насильства проти жінок, включаючи насильство в сім'ї або родині;
- узагальнювати практику застосування законодавства у сфері попередження насильства в сім'ї;
- розробити та розповсюдити методичні рекомендації щодо організації роботи з попередження насильства в сім'ї;
- підвищувати фаховий рівень спеціалістів, які працюють у сфері попередження насильства в сім'ї;
- збирати та регулярно публікувати статистичну інформацію щодо поширеності насильства в сім'ї, а також про заходи, які вживаються щодо його попередження;
- запровадити широкомасштабну інформаційну та роз'яснювальну роботу з метою підвищення рівня правової культури населення щодо проблем насильства в сім'ї;

Міністерству внутрішніх справ України:

- надати пріоритетного значення профілактиці та боротьбі з гендерним насильством у сім'ї або родині;
- для збільшення дієвості заходів з попередження насильства в сім'ї, посилення захисту жертв такого насильства внести пропозиції щодо підвищення правового статусу дільничних інспекторів міліції;
- забезпечувати оперативний розгляд звернень і повідомлень про вчинення насильства в сім'ї та вжити заходів щодо недопущення випадків відмови від реєстрації звернень про насильство в сім'ї;
- підвищити рівень розслідування актів насильства щодо жінок;
- забезпечити особливу увагу до жертв насильства в сім'ї, які потерпають від його повторних проявів;

Міністерству охорони здоров'я України:

- забезпечити створення мережі центрів медико-соціальної реабілітації жертв насильства в сім'ї;
- ввести до навчальних програм у закладах базової середньої та вищої медичної освіти, післядипломної освіти курси з питань попередження насильства в сім'ї та допомоги його жертвам для медичних працівників усіх спеціальностей;

Міністерству освіти і науки України:

- ввести до навчальних програм усіх закладів, що готують медичних, педагогічних працівників, психологів, юристів, правоохоронців, курси з питань попередження насильства в сім'ї та допомоги його жертвам;
- запровадити проведення тренінгів та семінарів з питань запобігання та протидії насильству в сім'ї у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах;

Державному комітету статистики України:

- удосконалити систему державної статистичної звітності з питань попередження насильства в сім'ї;

Державному комітету телебачення і радіомовлення України:

- у межах державного замовлення на виробництво та розповсюдження теле-радіопрограм для державних для державних потреб забезпечити систематичне висвітлення електронними засобами масової інформації питань попередження насильства в сім'ї та торгівлі людьми;
- забезпечити на умовах державного замовлення виробництво і розміщення соціальної реклами щодо попередження гендерного насильства;
- передбачити видання на умовах державного замовлення літератури, яка сприятиме попередженню гендерного насильства;
- сприяти висвітленню у друкованих засобах масової інформації актуальних завдань держави у сфері попередження гендерного насильства;

Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій:

- вживати відповідних заходів щодо попередження всіх форм насильства щодо жінок, зокрема насильства в сім'ї;
- забезпечувати виконання регіональних програм, спрямованих на реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА
від 16 травня 2007 р. №741
Київ

**Про підготовку та проведення
Року гендерної рівності**

Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Провести в Україні у поточному році Рік гендерної рівності.
2. Утворити Організаційний комітет з підготовки та проведення Року гендерної рівності (далі — Організаційний комітет).

Призначити Міністра у справах сім'ї, молоді та спорту Коржа Віктора Петровича головою Організаційного комітету.

3. Голові Організаційного комітету у місячний строк затвердити:
 - персональний склад Комітету;
 - план заходів з підготовки та проведення у 2007 році Року гендерної рівності.
4. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським держадміністраціям розробити та здійснити заходи з підготовки та проведення в регіонах Року гендерної рівності, спрямовані на:
 - активізацію інформаційно-просвітницької роботи з питань ліквідації всіх форм дискримінації за ознакою статі;
 - забезпечення рівних можливостей жінкам і чоловікам щодо поєднання професійних та сімейних обов'язків;
 - утвердження духовних цінностей, формування відповідального материнства і батьківства;
5. Державному комітету телебачення і радіомовлення забезпечити широке висвітлення заходів з підготовки та проведення Року гендерної рівності.

Прем'єр-міністр України

В. Янукович

ПОСТАНОВА
Верховної Ради України

**Про Рекомендації парламентських слухань
«Рівні права та рівні можливості в Україні:
реалії та перспективи»**

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Схвалити Рекомендації парламентських слухань «Рівні права та рівні можливості в Україні: реалії та перспективи» (додаються).
2. Кабінету Міністрів України до 1 травня 2008 року проінформувати Верховну Раду України про стан виконання Рекомендацій за підсумками парламентських слухань «Рівні права та рівні можливості в Україні: реалії та перспективи».
3. Контроль за виконанням цієї Постанови покласти на Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин.

Голова Верховної Ради України
м. Київ
27 червня 2007 року
№ 1241-V

О. Мороз

**РЕКОМЕНДАЦІЇ
Парламентських слухань на тему:
«Рівні права та рівні можливості в Україні:
реалії та перспективи»**

Учасники та учасниці парламентських слухань на тему: «Рівні права та рівні можливості в Україні: реалії та перспективи», які відбулися 21 листопада 2006 року (далі — учасниці та учасники парламентських слухань), відзначили, що за останні роки в Україні було досягнуто помітних зрушень у сфері гендерної політики.

26 липня 2005 року був виданий Указ Президента України «Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», а 8 вересня 2005 року Верховною Радою України був прийнятий Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», які визначили інституційно-правові засади гендерних взаємовідносин у суспільстві.

Розпочато гендерну експертизу чинного законодавства, впроваджується гендерний компонент в науку, освіту та інформаційно-просвітницьку діяльність, здійснюються розробка і формування механізму управління гендерними процесами в системі законодавчої та виконавчої влади, національне законодавство у сфері гендерної рівності дедалі більше гармонізується з міжнародними правовими стандартами.

Разом з тим темпи і якість впровадження гендерної політики не відповідають потребам часу, що перешкоджає подальшій демократизації та соціальному розвитку.

Учасники та учасниці парламентських слухань вважають, що діяльність у сфері гендерних перетворень потребує ґрунтового аналізу державної політики у всіх сферах життя суспільства із застосуванням гендерних показників. Потрібно з'ясувати, яким чином державні стратегії, програми та заходи у всіх галузях впливають на становище чоловіків та жінок, як враховуються інтереси обох груп при формуванні державних інститутів, чи дотримується принцип рівних прав та можливостей при визначенні тих чи інших державних пріоритетів.

Не менш важливою є потреба гендерного аналізу Державного бюджету України, що дозволить, зокрема, виявити і попередити ті підходи, які поляризують відмінності між статями та ведуть до гендерного дисбалансу і дискримінації.

Учасники та учасниці парламентських слухань наголосили, що незважаючи на відсутність комплексної картини щодо стану забезпечення гендерної рівності в Україні, існує кілька пріоритетних завдань, які повинні бути реалізовані.

Насамперед це сприяння реалізації прав жінок, зокрема виконання рекомендацій парламентських слухань 2004 року «Становище жінок в Україні: реалії та перспективи» та Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», щодо ліквідації проявів гендерної дискримінації та розширення можливостей жінок у політичній, економічній та соціальній сферах.

Гендерний дисбаланс виражений, зокрема, в такому — представництво жінок у законодавчій владі становить 8,5%, у складі Кабінету Міністрів України немає жодної жінки. В економічній сфері вся велика власність перебуває в руках чоловіків, які контролюють 90–95% економічних ресурсів. Жінки становлять 38% усіх підприємств, які займаються індивідуальною діяльністю. Вони очолюють 26% малих підприємств, 15% — середніх, 12% — великих. У промисловому бізнесі жінки обіймають 2% керівних посад. Жіноча заробітна плата є меншою від чоловічої на третину. У соціальній сфері в найближчі 20–30 років передбачається постійне зниження пенсій жінок порівняно з пенсіями чоловіків. Найвний глибокий гендерний розрив у системі міграції: переважну більшість емігрантів становлять жінки. Ескалація такого процесу призведе до багатьох непередбачуваних ситуацій економічного, соціального та культурного характеру.

Беручи до уваги вищезазначені показники, бажано було б вдатися до вжиття тимчасових позитивних заходів у сферах, де гендерний баланс є найбільш відчутним.

Не менш важливим пріоритетом, який досі не обговорювався окремо, є захист прав чоловіків. Невраховання потреби активізації зусиль. Спрямованих на захист прав чоловіків, дискредитує ідею гендерної рівності та сприяє формуванню стереотипу, що питання гендерної рівності є «жіночим питаннями».

Найбільш гостро в даному аспекті постають проблеми зниження рівня психологічного та фізичного насильства у житті чоловіків, захисту їхнього здоров'я, боротьби зі шкідливими звичками, що негативно впливають на якість життя і здоров'я чоловіків.

В Україні середня тривалість життя чоловіків на 10–12 років менша від тривалості життя жінок, у 4 рази більша порівняно з жінками смертність чоловіків працездатного віку (28–45 років). Різниця у тривалості життя жінок і чоловіків пов'язана насамперед із недостатньою увагою до охорони здоров'я чоловіків та до профілактики негативних впливів. Наприклад, українські чоловіки мають проблеми з репродуктивним здоров'ям не менше, а в деяких випадках навіть більше від жінок. Чоловіки психологічно важче переносять економічні негаразди, а саме: безробіття, яке тривалий час в Україні сягає 8–10%, невдале кар'єрне просування й низьку заробітну плату тощо. Суттєве погіршення екологічної ситуації, з урахуванням наслідків аварії на ЧАЕС, високі темпи поширення епідемії ВІЛ/СНІДу, туберкульозу. Інфекцій, які передаються статевим шляхом. Також відобразилися на здоров'ї чоловіків, включаючи його репродуктивну складову. У Національній програмі «Репродуктивне здоров'я 2001–2005», схваленій Указом Президента України від 26 березня 2001 року № 203/2001, фактично не передбачалося окремих цільових заходів, спрямованих на наукове вивчення та розробку конк-

ретних державних механізмів з охорони здоров'я чоловіків. За результатами соціологічних досліджень в Україні з 868 тисяч безплідних подружніх пар 40–50% є безплідними через безплідність чоловіків. Чоловіки становлять 60% хворих на захворювання, які передаються статевим шляхом, зокрема 6 з 10 ВІЛ-позитивних в Україні — чоловіки.

Чоловіки частіше за жінок вдаються до фізичного насильства та здійснюють кримінальні злочини, що впливає як на психологічне, так і на фізичне здоров'я та скорочує тривалість життя, ведуть ризикований спосіб життя, який часто призводить до травм, каліцтва або загибелі, вживають спиртні напої та наркотики.

Реформування української армії також тісно пов'язане із захистом прав чоловіків. Поза належною увагою залишаються проблема самогубства у війську. Застосування насильства, що призводить до психічних, моральних та фізичних травм молодих чоловіків.

Існує також проблема маргіналізації чоловіків внаслідок припинення їх професійної діяльності через обставини, що від них не залежать. В Україні до таких категорій чоловіків можна віднести військовослужбовців, звільнених у зв'язку із скороченням Збройних Сил України, шахтарів, які втратили роботу через закриття шахт, та інші категорії.

Наведені вище пріоритетні аспекти захисту прав чоловіків потребують урахування їх у діяльності органів влади, спрямованої на реалізацію політики рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, зокрема щодо розробки і реалізації відповідних цільових програм.

У виступах учасники та учасниці парламентських слухань зазначали, що в Україні існує відчутний гендерний дисбаланс у процесі виховання дітей. Майже третина дітей в Україні виховується самотніми матерями, ці діти не відчувають турботи і присутності батька у своєму житті. Питома вага власне «батьківських» сімей — близько 1%.

Право батька опікуватися дитиною. Гарантоване конституцією, Сімейним кодексом України, на практиці часто порушується. Так, 95–97% дітей після розлучення батьків живуть з матір'ю. При цьому побажання батьків, котрі мають задекларовані рівні права, до уваги беруться досить рідко. Діти залишаються з батьком найчастіше лише тоді, коли матері самі від них відмовляються.

Незалежно від типу сім'ї для матерів та батьків складно поєднувати продуктивну працю з материнськими чи батьківськими обов'язками. учасники та учасниці парламентських слухань вважають доцільним через державні програми підтримки, адаптації, підвищення кваліфікації, кредитування, надання пільг при прийнятті на роботу для осіб, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною, сприяти залученню обох батьків до виховання дитини та формуванню ефективних механізмів захисту професійних інтересів батьків та матерів, у яких є малолітні діти.

Ще однією важливою сферою, що потребує уваги та урахування гендерних підходів, є освіта. Незважаючи на наявний позитивний досвід впровадження гендерного компонента в науку та освіту, ще досить часто в системі освіти побутують

стереотипи дискримінаційного характеру, які впливають на формування світогляду юнаків та дівчат. Донині школи вдаються до гендерної сегрегації, зокрема на курсах трудового навчання. Шкільні підручники практично з усіх дисциплін містять гендерні стереотипи, що призводить до узвичаєння практики гендерної дискримінації.

Окремої уваги заслуговує сфера інформації. Тиражування засобами масової інформації порнографії, сцен відвертого насильства над жінками, реклами, що містить дискримінаційні твердження, призводить до негативних тенденцій у суспільстві. Усвідомлюючи цінність свободи слова, учасники та учасниці парламентських слухань наголосили, що держава має виробити демократичні механізми подолання дискримінації за ознакою статі в інформаційній сфері та впливу на формування гендерної культури.

Таким чином, учасниці та учасники парламентських слухань підтвердили, що в Україні є прояви гендерної дискримінації у відвертій чи прихованій формі, спрямованій на обмеження у правах та можливостях тієї чи іншої статі. Вони наголосили, що гендерна ситуація в країні потребує активізації гендерної політики, поглиблення гендерних перетворень, спрямованих на подолання гендерної нерівності у соціально-статевому розвитку українського суспільства, відмінності у становищі жінок та чоловіків у різних галузях та регіонах, подолання гендерного розриву у всіх сферах життя, в усуненні розбіжностей у рівності статей перед законом, у доступі чоловіків і жінок до матеріальних, економічних, соціальних та інших ресурсів.

Учасниці та учасники парламентських слухань рекомендують органам державної влади в межах повноважень:

1. Верховній Раді України:

- 1) передбачати у новому Трудовому кодексі України положення щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- 2) внести зміни до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»;
- 3) при формуванні складу делегацій на міжнародні заходи враховувати гендерний чинник.

2. Уповноваженому Верховної Ради з прав людини:

Здійснювати контроль за дотриманням рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

3. Кабінету Міністрів України:

- 1) під час розробки проектів законів про Державний бюджет України на 2008 р. та на наступні роки в установленому порядку передбачати виділення коштів на фінансування заходів щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- 2) ініціювати зміни до чинного законодавства України відповідно до результатів гендерно-правової експертизи чинного законодавства України;
- 3) вивчити гендерні аспекти міграції за кордон громадян України та розробити пропозиції щодо демографічної стабільності та попередження еміграції;

4) розробити механізм економічного стимулювання роботодавців на досягнення збалансованого співвідношення жінок і чоловіків у всіх сферах трудової діяльності;

5) дотримуватися принципу забезпечення гендерної рівності при призначенні, формуванні кадрового резерву на заміщення посад державних службовців, а також здійснювати просування їх по службі із забезпеченням рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

6) спрямувати діяльність відповідних органів виконавчої влади на виконання заходів щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, зокрема:

Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту:

- сприяти розробці державних цільових програм та регіональних програм щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у різних сферах життя суспільства;
- проводити моніторинг виконання заходів Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.06 р. № 1834;
- узагальнювати позитивний досвід впровадження гендерної політики центральними та місцевими органами виконавчої влади та поширювати його в регіонах;
- забезпечити розгляд звернень громадян з питань дискримінації за ознакою статі та узагальнення порушення у них проблем;
- залучати громадські організації до реалізації гендерної політики;
- проводити навчання працівників центральних та місцевих органів виконавчої влади з питань гендерної рівності;
- організувати проведення у засобах масової інформації інформаційної кампанії, спрямованої на попередження ризикованої поведінки чоловіків, залучення їх до збереження здоров'я та на формування здорового та безпечного способу життя;

Міністерства охорони здоров'я України:

- забезпечити реалізацію положень Державної програми «Репродуктивне здоров'я нації» на період до 2015 року, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 21.12.06 р. № 1849;
- сприяти створенню центрів репродуктивного здоров'я чоловіків та жінок в Автономній Республіці Крим та у всіх областях України;
- провести дослідження щодо чоловіків, які негативно впливають на репродуктивне здоров'я чоловіків;
- забезпечити урахування гендерної складової у програмах профілактики ВІЛ та інших хвороб, що передаються статевим шляхом, зокрема у програмах для ВІЛ-позитивних вагітних жінок та для ув'язнених;

Міністерства культури і туризму України :

- з метою сприяння формуванню гендерної культури в Україні підтримати (ініціювати) створення національних документальних та художніх фільмів, проведення мистецьких конкурсів та виставок, присвячених питанням

забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, формуванню відповідального ставлення до материнства та батьківства, профілактиці ризикованого способу життя чоловіків, підвищення соціального статусу жінок;

Міністерства закордонних справ України:

- інформувати українське суспільство про діяльність міжнародних організацій, спрямовану на утвердження гендерної рівності;
- сприяти вивченню міжнародного досвіду у сфері прийняття гендерного законодавства та впровадження його в життя;

Міністерства юстиції України:

- розробити заходи, спрямовані на зростання правової культури населення щодо гендерної рівності;
- забезпечувати проведення гендерно-правової експертизи проектів нормативно-правових актів;

Міністерства освіти і науки України:

- забезпечити проведення експертизи навчальних програм, підручників та навчальних посібників для навчальних закладів щодо відповідності принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- збільшити обсяг видань, зокрема наукових, з питань гендерної рівності;
- включити до навчальних програм вищих навчальних закладів, курсів перепідготовки кадрів дисципліни з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- розпочати підготовку фахівців для здійснення гендерного аналізу в соціально-економічній сфері;

Міністерства праці та соціальної політики України:

- сприяти включенню до генеральної, регіональних, галузевих угод та колективних договорів положень, що забезпечують рівні права та можливості жінок і чоловіків;

Державного комітету статистики України:

- забезпечити збір, опрацювання, аналіз, збереження, захист та використання статистичних даних щодо показників становища жінок та чоловіків у всіх сферах життя суспільства, групуючи їх за показниками рівня доходів, розподілу бюджетних коштів, участі у прийнятті політичних рішень, доступу до охорони здоров'я, освіти, культури, житла, транспорту, побутового обслуговування, дотримання прав і свобод;

Державного комітету телебачення і радіомовлення України:

- розробити систему ефективних засобів щодо залучення засобів масової інформації до висвітлення гендерної проблематики;
- створити, забезпечити показ та трансляцію на умовах державного замовлення тематичних теле- і радіопередач щодо рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- забезпечити поширення соціальної реклами, спрямованої на реалізацію рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

- здійснювати моніторинг щодо відповідності змісту телерадіопрограм Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»;

Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій:

- розробити та прийняти програми впровадження гендерної рівності та забезпечити їх виконання;
- посилити співробітництво з громадськими організаціями, що опікуються питаннями гендерної рівності, та сприяти їх діяльності.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Указ Президента України від 26.07.05 р. № 1135/2005 «Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»	7
Закон України від 08.09.05 р. № 2866-IV «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»	9
Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.06 р. № 1834 «Про затвердження Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року»	20
Державна програма з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року	21
План заходів щодо утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року	24
Постанова від 07.03.2007 р. №410 «Про затвердження Державної програми протидії торгівлі людьми на період до 2010 року»	30
Державна програма протидії торгівлі людьми на період до 2010 року	31
План заходів щодо протидії торгівлі людьми на період до 2010 року	33
Постанова Верховної Ради України від 22.03.07 р. № 817-V «Про Рекомендації парламентських слухань «Сучасний стан та актуальні завдання у сфері попередження гендерного насильства»	38
Рекомендації Парламентських слухань «Сучасний стан та актуальні завдання у сфері попередження гендерного насильства»	39

Постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.2007 р. №741 «Про підготовку та проведення Року гендерної - рівності»	45
Постанова Верховної Ради України від 27.06.07 р. № 1241-V «Про Рекомендації парламентських слухань «Рівні права та рівні можливості в Україні: реалії та перспективи»	46
Рекомендації Парламентських слухань на тему: «Рівні права та рівні можливості в Україні: реалії та перспективи»	47